

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Bakonyi Zsuzsanna

**MAGYAR NYELVŰ ÍRÁSBELISÉG A 16. SZÁZADI
NAGYSZOMBATBAN**

Témavezető: Prof. Dr. Bessenyei József, Dsc

ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM

Történelemtudományi Doktori Iskola

EGER

2017

I. A kutatás előzményei

Nagyszombat városa már a mohácsi csatát megelőző évszázadokban jelentős szerepet játszott a régió történelmében. Kedvező földrajzi fekvésének köszönhetően a középkorban fontos kereskedőváros lett, szabad királyi városi rangja, vám- és adómentessége önmagában is a városba költözésre indított sokakat. A népességnövekedés 1526 után tovább erősödött, amikor a töröktől megszállt vidékekről sok nemes, iparos és kereskedő menekült a hódolt övezeten kívülre, így Nagyszombatba is. A források azt bizonyítják, hogy a mohácsi csatavesztést követő magyar városszerkezet átalakulásának Nagyszombat egyértelmű nyertese lett. A város Pozsony után a második regionális centrummá nőtte ki magát, melyet kitűnő földrajzi fekvésén túl, Bécshez való viszonylagos közelsége, gazdasági megerősödése, valamint a katolikus egyházi rendszerben betöltött stratégiai jelentősége segített. Így Nagyszombat, mint regionális központ olyan, az egész országot érintő eseményeknek adhatott otthont, mint az országgyűlések, valamint az egyházmegyei és tartományi zsinatok.

A Nagyszombat története iránti érdeklődés kezdete a 19-20. század fordulójára tehető. A város első összefoglaló leírását – benne kora újkori történet ismertetését – 1895-ben Marton József¹, egy évvel később pedig Zöld János² készítette el. A szlovák történészek közül Štefan Kazimír³ és Jozef Šimončič⁴ nevéhez fűződik Nagyszombat kora újkori történetének részletes összefoglalása. Újabban Bessenyei József vizsgálta a város 16. századi történetét *Menekültek* című monográfiájában⁵ és számos tanulmányában.⁶ Granasztói György az 1579-től rendszeresen vezetett nagyszombati adójegyzékeket

---

¹MARTON József: *Nagyszombat*. Budapest: Légrády Nyomda, 1895.

²ZÖLD János: *Nagyszombat szabad királyi város történeti múltja*. Nagyszombat, 1896.

³KAZIMÍR, Štefan: *Účtovné knihy mesta Trnavy zo 16. a 17. storočia*. In: Slovenská archivistika. 1969/1. sz. 125–136. KAZIMÍR, Štefan: *Adalék a XVI. és XVII. századbeli árak és bérek fejlődéséhez*. In: Történelmi Szemle. 1976/1–2. sz. 167–210. KAZIMÍR, Štefan: *Nagyszombat szociális – gazdasági struktúrája a késői feudalizmus korában*. In: Világtörténet. 1976. 26. sz. 69–111. KAZIMÍR, Štefan: *Magyarország külkereskedelmi forgalmának színvonala a XVI. században*. In: Agrártörténeti Szemle. 1978. 20. sz. 382–394.

⁴ŠIMONČIČ, Jozef: *Štátny okresný archív v Trnave. Sprievodca po fondoch a zbierkach*. Bratislava, 1978. ŠIMONČIČ, Jozef: *Trnava okres a mesto*. Bratislava, 1980. *Dejiny Trnavy*. Zost.: ŠIMONČIČ, Jozef – WATZKA, Jozef. Bratislava: Obzor, 1988. ŠIMONČIČ, Jozef: *Mojej Trnave – K dejinám Trnavy a okolia*. Trnava: Vydal B-print, 1998.

⁵BESSENYEI József: *Menekültek. A kereskedelem helyzete Magyarországon 1526 után, Bornemissza Tamás és a budai menekültek működésének tükrében*. MTA Doktori Értekezés. Miskolc–Budapest, 2007.

⁶BESSENYEI József: *Baráti Fábián nagyszombati kereskedő kapcsolatrendszere*. In: Urbs: Magyar Várostörténeti Évkönyv 3. Szerk.: Á. VARGA László. Budapest: Budapest Főváros Levéltára, 2008. 293–311. BESSENYEI József: *A nagyszombati Sánta Ambrus működése a Baráti Fábiánnal alakított kompániában és a családi kötelékben*. In: Auxilium historiae: Tanulmányok a hetvenesztendős Bertényi Iván tiszteletére. Szerk.: KÖRMENDI Tamás – THOROCZKAY Gábor. Budapest: ELTE Bölcsészettudományi Kar, 2009. 63–73. BESSENYEI József: *Szeged, Várad, Debrecen, Nagyszombat. Változások a Magyar Királyság kereskedelmi rendszerében Mohács után, különös tekintettel a hitelezésre*. In: Tiszteletkőr. Történeti tanulmányok Draskóczy István egyetemi tanár 60. születésnapjára. Budapest: ELTE Eötvös K., 2012. 199–208.

dolgozta fel,⁷ míg Mária Bott'ánková ugyanezen források alapján írt Nagyszombat 16. századi topográfiájáról kiváló munkát.⁸ Németh Gábor a 16–17. századi nagyszombati végrendeletekről állított össze tanulmányt és fejtette ki véleményét a nagyszombati polgárok életkörülményeiről,⁹ J. Újváry Zsuzsanna a város leggazdagabb polgára, Thököly Sebestyén működésén keresztül festette le a katolikus egyház és a protestantizmus képviselőinek küzdelmét.¹⁰

A 16. századi nagyszombati misszilisgyűjtemény kiadását a szlovák történészek kezdték meg. Branislav Varsik a legkorábbi cseh és szlovák nyelvű nagyszombati misszilisek kritikai kiadását készítette el 1956-ban,¹¹ a legkorábbi német nyelvű leveleinek regesztáit 1550-ig a *Deutschsprachige Handschriften in Slowakischen Archiven. Von Mittelalter bis zur Frühen Neuzeit* tartalmazza.¹² A 16. századi magyar nyelvű nagyszombati iratok közül néhány tucatot véletlenszerűnek tűnő válogatással Döbrentei Gábor adott közre a 19. század közepén a *Régi magyar nyelvemlékek* sorozatban.¹³

Adott tehát egy töredékesen feltárt 16. századi iratanyag a Pozsonyi Állami Levéltár Nagyszombati Fióklevéltárában, amely kitűnő alapot szolgáltat a kiinduláshoz, egyben számos további forrást és lehetőséget rejt kitűzött céljaink megvalósításához.

BESSENYEI József: *Nagyszombat a Mohács utáni évtizedekben*. In: Urbs: Magyar Várostörténeti Évkönyv 7. Szerk.: KENYERES István. Budapest: Budapest Főváros Levéltára, 2012. 253–262.

⁷GRANASZTÓI György: *A barokk győzelme Nagyszombatban. Tér és társadalom 1579–1711*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2004.

⁸BOTT'ÁNKOVÁ, Mária: *K topografii mesta Trnavy v 16. storočí*. In: Trnava, okres a mesto. Štúdie. Zost.: Jozef ŠIMONČIČ. Bratislava, 1980. 61–146. BOTT'ÁNKOVÁ, Mária: *Adalékok a 16. századi Nagyszombat helyrajzához*. In: *Történelmi Szemle*. 1981/ 2. sz. 262–267.

⁹NÉMETH Gábor: *Nagyszombati testamentumok a XV–XVII. századból*. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum, 1995.

¹⁰J. ÚJVÁRY Zsuzsanna: *Katolikus papot vagy prédikátort? (Nagyszombat város küzdelme a protestáns hitért az 1570-es években)* In: A Ráday gyűjtemény évkönyve 7. Budapest: [Ráday Gyűjtemény], 1994. 101–111.

¹¹VARSIK, Branislav: *Slovenské Listy a Listiny z XV. A XVI. Storočia I*. Bratislava, 1956.

¹²*Deutschsprachige Handschriften in slowakischen Archiven. Von Mittelalter bis zur Frühen Neuzeit*. Herausgegeben von Jörg MEIER, Ilpo Tapani PIIRAINEN und Klaus-Peter WEGERA. Band 1: Westslowakei. Walter de Gruyter-Berlin-New York, 2008.

¹³*Régi magyar nyelvemlékek*. Szerk.: DÖBRENTEI Gábor. Buda: Magyar Királyi Egyetem, 2, 3. köt. 1840, 1842.

II. Célkitűzések

Kutatásaim során a történettudomány, az irodalomtudomány és a történeti nyelvészet eddigi kutatási eredményeire támaszkodva alapvetően három fő cél megvalósítására törekedtem.

1. A magyar nyelvű hivatali írásbeliség kialakulásának vizsgálata a Pozsonyi Állami Levéltár Nagyszombati Fióklevéltárában található legkorábbi magyar nyelvű források alapján.
2. Nagyszombat város elhelyezése és funkcióváltásainak vizsgálata a 16. századi magyar városszerkezetben. A település polgárságának vizsgálata, különleges tekintettel a politikai és gazdasági elitre. A misszilisek leggyakoribb témáinak körüljárása.
3. A legkorábbi magyar nyelvű nagyszombati misszilisek kritikai kiadásának elkészítése.

A levelek döntő többségét Nagyszombat bírójának vagy tanácsának címezték, ezért tanulmányozásuk során a magyar nyelvű hivatali írásbeliség megindulását követhettük nyomon. Ennek során azokat a művelődés-, társadalom- és politikatörténeti hatásokat kerestük, amelyek elősegítették a 16. századi iratok létrejöttét. Az első fejezetben a nemzeti nyelv használatát mindhárom országrész kapcsán érintettem, így a királyi országrész mellett az erdélyi és a hódolt övezet magyar nyelvű írásbeliségének sajátosságaira és összehasonlítására is kitértem. A hangsúlyt a városi, és ezen belül főként Nagyszombat írásgyakorlatára helyeztem, feltérképezve a különböző iratesoportokban (misszilisek, tanácsülési jegyzőkönyvek, tanúkihallgatások, végrendeletek, különböző céhek iratai, követjelentések) a magyar nyelv előfordulásának körülményeit. Voltaképpen azt boncolgattam, hogy a nemzeti nyelv mikor, miért, és milyen jellegű és súlyú esetekben jelentkezett először. Ehhez kapcsolódóan azt kutattam, hogy a város nemzetiségi megoszlása mennyiben tükröződött az alacsonyabb szintű hivatalos iratok nyelvében, illetve hogy az etnikai arányok megváltozása hogyan befolyásolta a források nyelvét a 16. század folyamán.

A második fontos feladatomban azt tartottam, hogy a rendelkezésemre álló már meglévő és az általam feltárt adatok alapján Nagyszombatot elhelyezzem a 16. századi magyar városhálózatban, pozíciójának változásait nyomon kövessem és a változások okait feltárjam. Különös figyelmet fordítottam a városban lezajlott országos jelentőségű eseményekre, a forrásokban leggyakrabban szereplő nagyszombati polgárok életútjára és működésére, Nagyszombat információs hálózatára, a reformáció térnyerésére és a misszilisgyűjteményben leggyakrabban jelentkező témák feltárására.

Harmadik fő célnak a legkorábbi (1527–1560) magyar nyelvű nagyszombati misszilisek betűhű átírását és filológiai, valamint tárgyi jegyzetekkel való ellátását tartottam, hogy a források további kutatások alapjául szolgálhassanak.

III. Vizsgálati módszerek, források

A magyar nyelvű hivatali írásbeliség megindulásának vizsgálatához és Nagyszombat 16. századi történetének megismeréséhez számos kiadott és kiadatlan forrás állt rendelkezésemre.

Elsőként éppen a magyar nyelvű nagyszombati levelek kiadása említhető 1840-től kezdődően a *Régi magyar nyelvemlékek* sorozatában Döbrentei Gábor szerkesztésében. A második és harmadik kötetben található néhány tucat levél különleges értéke, hogy azóta a levéltárban már nem található leveleket is közli, megőrizve azokat az utókornak. A legkorábbi szlovák, illetve cseh nyelvű levelek 1550-ig több mint száz év elteltével, 1956-ban jelentek meg kritikai kiadásban Branislav Varsik jóvoltából. Ez a munka is elsődleges forrásként használható témám szempontjából, hiszen a 16. századi nyelvhasználatnak köszönhetően előfordult, hogy egy magyar nyelvű levélre más nyelvű, így például szlovák/cseh nyelvű válasz érkezett. Ez a kötet ráadásul a város által írt leveleket is tartalmazza, amelyek azóta elvesztek. A német és latin nyelvű 16. századi missziliseket még nem adták ki, a német nyelvű, 1550-ig megjelent levelek regesztáit azonban haszonnal forgathattam.

A különleges értékkel bíró, 1529-től kezdődő és 1579-től 1711-ig folyamatosan vezetett, változatlan szempontokat követő adójegyzékek már a 19. század végén felkeltették a történészek érdeklődését. Az első nagyszombati adójegyzékeket Fejérpataky László közölte 1885-ben,¹⁴ majd Štefan Kazimír adott közre ezzel kapcsolatos adatokat a 16–17. századi árak és bérek alakulását vizsgálva. Szintén az adójegyzékek szolgáltak alapforrássul Mária Bott'ánkovának, aki utcánként a háztulajdonosok jegyzékét állította össze, és Granasztói György is ezeket az adatsorokat használta fel a társadalmi tér vizsgálatánál.

A Nagyszombat gazdasági helyzetének meghatározásához segítséget nyújtó harmincad naplók közül az 1542-ből származó jegyzékeket Ember Győző adta ki és elemezte több munkájában,¹⁵ míg a kereskedő céh iratait Békési Emil közölte és tanulmányozta behatóan.¹⁶ Németh Gábor a 16–17. századi nagyszombati testamentumokat adta ki. A 16. századból ugyan csak 37 darab végrendelet maradt fenn, ezek az iratok mégis mind a gazdasági, mind a társadalmi élet és az anyagi kultúra elsődleges forrásai. A tanácsülési jegyzőkönyvek (*Liber protocollum fassionalis* 1546–1607), a tartozásokról vezetett iratok (*Obligaciones* 1529–1795), a polgárok hivatalos iratai (*Deputationalia* 1530–1699), tanú kihallgatási jegyzőkönyvek (*Inquisitiones* 1540–1599) és számos más forrás kiadatlan, témánk szempontjából alapvető, gazdag információtartalmú források.

---

¹⁴FEJÉRPATAKY László: *Magyarországi városok régi számadáskönyvei*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1885.

¹⁵EMBER Győző: *Az újkori magyar közigazgatás története Mohácstól a török kiűzéséig*. Budapest: Budapest Irodalmi Intézet, 1946. EMBER Győző: *Külkereskedelmünk történetéhez a XVI. században*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1958. EMBER Győző: *Magyarország nyugati külkereskedelme a XVI. század közepén*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1988.

¹⁶BÉKÉSI Emil: *A nagyszombati kalmár céh szabályai 1547. és 1604-ből és régi jegyzőkönyve 1556–1651-ből*. In: *Történelmi Tár*. 1883. 169–176.

IV. Új tudományos eredmények

A vizsgált forráscsoport heterogén, sok szempontból elemezhető iratanyag. Dolgozatomat célkitűzéseimnek megfelelően három fő részre tagoltam. Az elsőben a hangsúlyt a magyar nyelvű hivatali írásbeliség megindulásának bemutatására, a másodikban Nagyszombat város 16. századi történetével kapcsolatos információkra, a levelekben gyakran szereplő személyek életútjának és működésének bemutatására, és a misszilisek legfőbb témáinak körüljárására, míg a harmadikban a legkorábbi magyar nyelvű nagyszombati levelek kritikai kiadására helyeztem.

Az első nagyobb szerkezeti egységében a magyar nyelvű hivatali írásbeliség korai szakaszát vizsgáltam, és kimutattam, hogy a nagyszombati bírákhoz vagy tanácshoz intézett levelekben a nemzeti nyelv a magántermészetű ügyekben jelent meg először. Néhány forint összegű adósság, kezességvállalás, fogva tartással való fenyegetés, kisebb értékű, vagy rövid ideig fennálló kölcsönök és szóváltások képezik leggyakrabban az iratok tárgyát. A magyar, a szlovák/cseh, valamint a német nyelvű dokumentumok tanulmányozása után megállapítható, hogy a nemzetiségi nyelvet minden esetben először a magánjellegű, a város egésze szempontjából kisebb jelentőségű ügyekben használták következetesen. A város egyéb irataiban a magyar nyelv a levelekhez képest több évtizedes késéssel jelentkezett, és használata csak a 16. század utolsó évtizedeiben vált általánossá.

A második részben Nagyszombat a magyar városhálózatban betöltött szerepét és helyzetének változásait elemeztem a 16. század folyamán. Eredményeimet a városi elit életútjának és kapcsolatrendszerének feltérképezésére, a városban lezajlott országos jelentőségű események bemutatására, valamint a város információs hálózatának megvilágítására alapoztam. Azt találtam, hogy az oszmán terjeszkedés hatására a Nagyszombatba érkező nagy számú menekült, köztük a jelentős forgalmat lebonyolító nagykereskedőkkel, kapcsolati tőkéjüket kihasználva nagyban hozzájárultak a város gazdasági megerősödéséhez. Gazdasági szempontból a település – Pozsony után – a térség második legjelentősebb városává fejlődött a 16. század folyamán, ez adta az alapját a következő évszázadban, Pázmány Péter működése alatt bekövetkező kulturális és egyházi virágzásnak. Nagyszombat városfalainak és őrségének megerősítése, a tágabb védelméhez tartozó Érsekújvár kiépítése, valamint a polgárok a más etnikumú városlakókkal szemben tanúsított toleráns magatartása is a városba költözésre indított sokakat. Az esztergomi érsekség Nagyszombatba költözése tovább erősítette a település vezető pozícióját. Ehhez kapcsolódóan körüljártam azt a folyamatot, amelynek eredményeképpen az esztergomi érsekek a század végére már valóban rezidenciájuknak tekintették Nagyszombatot és idejük jelentős részét ott töltötték.

A vizsgálódásaink alapját képző misszilisgyűjtemény elsősorban a mindennapi élet gazdag forrása. A különböző tematikai csoportokba sorolható levelek nagyrészt a városi közösség, illetve az egyes polgárok hétköznapi problémáira megoldást kereső misszilisek, mindemellett országos

jelentőségű ügyeket tárgyaló szövegeket is találhatunk a forráscsoportban. Az adóssághoz köthető levelek – főként, ha az adósság nagyobb értékű, vagy a rendezése elhúzódott – az adósság létrejöttének körülményeit, a korra jellemző körbetartozások kusza szövevényét világítják meg, míg a kezességhez kapcsolódóak, akárcsak a végrendeletek többek közt a kezes és az adós kapcsolati hálójának egy részébe engednek betekintést. A fogva tartás témakörét vizsgálva körvonalazódott, hogy társadalmi rangra, gazdasági helyzetre vagy nemre való tekintet nélkül árestálhattak bárkit, akiről azt feltételezték, hogy valamely adóssággal kapcsolatos ügyben érintett volt, vagy akár csak az adóssal egy településen lakott. A foganatosított büntetések viszonylagos ritkasága és a fogva tartás módja, amely rendszerint csak elzárásnak vagy feltartóztatásnak minősült, azt sugallja, hogy az árestálás az esetek többségében fenyegetésnek számított.

A rágalmozással, becsületsértéssel és testi sértéssel kapcsolatos iratok az ügyintézés folyamatának akadályaira, pénzügyi rendezetlenségre, és az erőszakos cselekedetek okaira, körülményeire világítanak rá. A rossz kedélyállapot kifejezésétől a harmincad fizetéssel kapcsolatos problémákig sokféle témához nyújtanak felhasználható adalékot. Forrásainkból az mutatható ki, hogy a *Tripartitunban* megfogalmazott nyelvváltság nem hatott erős visszatartó erővel sem a rágalmozás és becsületsértés sem a testi sértés esetében.

A női misszilisek a női írástudók alacsony száma miatt képviselnek különleges értéket a forráscsoportban. Ezekből a levelekből és a város egyéb irataiból világossá válik, hogy a „gyengébb nem” képviselői a 16. században nemcsak a háztartási munkában és a gyermeknevelésben jeleskedtek, hanem a gazdaságban, a termelőtevékenységben és a kereskedelemben is meghatározó szerepet játszottak. Szükség esetén helyettesítették férjüket a birtok igazgatásában, a céh működtetésében, az adminisztráció intézésében, ami alapján nagy a valószínűsége annak, hogy már korábban is szorosan együttműködtek házastársukkal. Mindemellert bírósági eljárásnál tanúként is rendszeresen szerepeltek és vallomásukat a férfiakéval egyenértékűnek tekintették.

Nagyszombat 16. századi regionális vezető szerepét nemcsak a városban megtartott országgyűlések (1535, 1545, 1547.) és zsinatok (1561-es tartományi zsinat, 1560, 1562, 1564, 1566-os egyházmegyei zsinat) bizonyítják, hanem az a tény is, hogy idegen személyek sűrűn kölcsönöztek a várostól különböző tárgyakat és bizonyos funkciót ellátó személyeket. Nagyszombat gazdasági megerősödéséhez és a térségben betöltött vezető szerepének kialakulásához alapvetően hozzájárult a város jól működő és kiterjedt információs hálózata. Nagyszombat 16. századi történetének bemutatásakor arra törekedtem, hogy a hangsúlyt a levelekből nyerhető új információkra helyezzem, ami gyakran a mindennapi élet apró mozzanatainak felvillantását eredményezte.

Az okmánytárban a legkorábbi – 1550-ig nyelvemléknek számító – magyar nyelvű nagyszombati missziliseket gyűjtöttem össze és tettem közzé kritikai kiadásban. Csatoltam továbbá azokat az iratokat is, amelyek ma már nem találhatók meg a város levéltárában, de korábban átirásuk

napvilágot látott. Az időközben nyomtatásban megjelent és ma is meglévő iratokat összevettem egymással, a korábbi átírást szükség esetén módosítottam – a változtatásokat lábjegyzetben jelöltem – és jegyzetapparátussal láttam el. Összességében elmondható, hogy a gazdag 16. századi nagyszombati iratanyag egy újabb részének feldolgozásával és egy töredékének publikálásával járultam hozzá a további tudományos kutatásokhoz. A nagyszombati magyar nyelvű misszilisanyag legkorábbi darabjainak szisztematikus publikálása az 1560-as évet követően tovább folytatható, és a több szempontból elemzett 16. századi misszilisgyűjtemény még számos egyéb vizsgálódási lehetőséget rejt. Reméljük, hogy munkánkat mind a történészek, mind a nyelvtörténészek haszonnal forgathatják.

V. A témában megjelent publikációk

1. BAKONYI Zsuzsanna: *Nagyszombat város követei az 1567-es pozsonyi országgyűlésen*. Fons 2015/4. sz. 429–447.
2. BAKONYI Zsuzsanna: *Majd' három évtized a város élén: Kalmár Imre Nagyszombat bírása (1547–1576)*. In: *Serpentarius viginti quatuor stellis decoratus: Baráti ajándék Farkas Gábor Farkasnak*. Szerk.: EKLER Péter – VARGA Bernadett, Budapest, 2015, 7–8.
3. BAKONYI Zsuzsanna: *Arestatio: hatékony fenyegetés vagy végrehajtott büntetés? Esettanulmány a 16. századi nagyszombati misszilisek tükrében*. Tavaszi Szél 2015. konferenciakötet IV. 337–350.
4. BAKONYI Zsuzsanna: *Érdekszövetség alispán és város között. Galántai Esterházy Ferenc levelei Nagyszombat városának (1578–1599)*. In: *Acta Acad. Agriensis, Sectio Historiae XLII*. 2014. 129–142.
5. BAKONYI Zsuzsanna: *Nők a nagyszombati gazdaságban. A 16. századi nagyszombati misszilisek tanúsága*. In: *Micae Mediaevales II. Fiatal történészek dolgozatai a középkori Magyarországról és Európáról*. Szerk.: PÉTREFI Bence – VADAS András – Mikó Gábor – Jakab Péter. ELTE BTK Történelemtudományok Doktori Iskola: Budapest, 2012. 177–187.
6. BAKONYI Zsuzsanna: *Adalék a 16. századi írásbeliségünkhöz (1541–1552 közötti magyar nyelvű misszilisek Nagyszombatból)*. Gesta, Miskolci Történész Folyóirat. Miskolc, 2005. I–II. 3–7.
7. BAKONYI Zsuzsanna: *Nagyszombat felemelkedésének gazdasági okai*. MicroCAD2002 Nemzetközi Tudományos Konferencia. Miskolc, 2002. 1–6.